EUROPEES GEOPARK NETWERK
Kans voor rivierengebied?

Hanneke van den Ancker, Pim Jungerius
Geoheritage NL

GEOHERITAGE NL

Maurik, 21 maart 2013

Inhoud

- Geoheritage NL
- Wat is een Europees Geopark? Voorbeeld Marble Arch
- Het Europese Geopark Network – EGN
- Korte introductie van enkele Europese Geoparken
- Geopark rivierengebied?

Aardkundig erfgoed in NL

- Rond 1900 vragen Eli Heimans en Jac. P. Thijsse aandacht voor de bescherming van aardkundig erfgoed
- Doelstelling van Natuurmonumenten
- Tussen 1920–30 worden er twee geologische monumenten benoemd:
  - Heimans Groeve (dagzoom)
  - Mirdumerklif (keileem klif)

Heimans groeve
Carboon

1975 - 1985 Aardkundig waardevolle gebieden aangewezen door geo-experts m.b.v. criteria

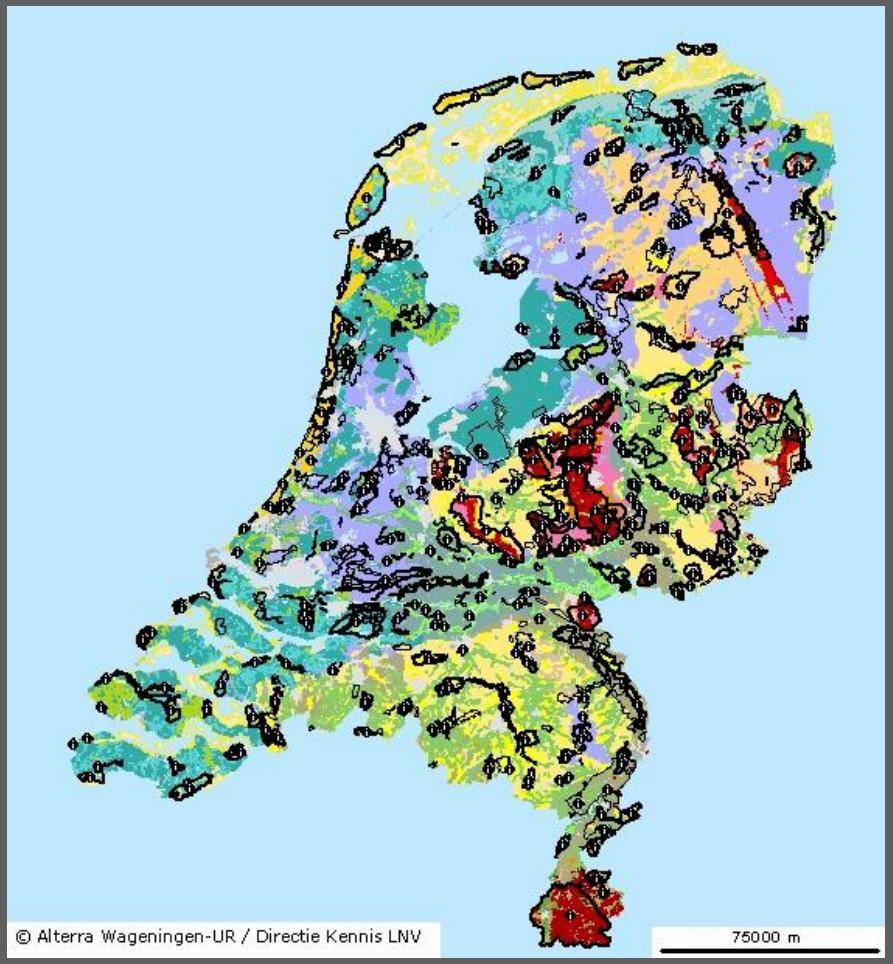

- 121 nationaal waardevolle 'gea-objecten'

Eerste monitoring in 2000

- er blijven 100 gebieden overeind
- een verlies van ruim 15% in 20 jaar tijd

Beleid voor de aardkundig waardevolle gebieden

- wordt in 1985 toegezegd (CRM)
- In 1994 verschijnt de Nota Landschap (LNV)

  de aardkundige basis is een van de vier pijlers van het landschapsbeleid

- de veeziekten zorgen voor grote druk op het budget van LNV
- in 1995 stuurt LNV de enige ambtenaar aardkundig beleid met vervroegd pensioen

Geoheritage NL, 1998

- een netwerk van organisaties (en personen) op nationaal niveau
- om aandacht te vragen voor aardkundig erfgoed en geodiversiteit
- merendeels op basis van vrijwillige inzet
- van 15 naar meer dan 40 organisaties

2004, Deel van Europese netwerken

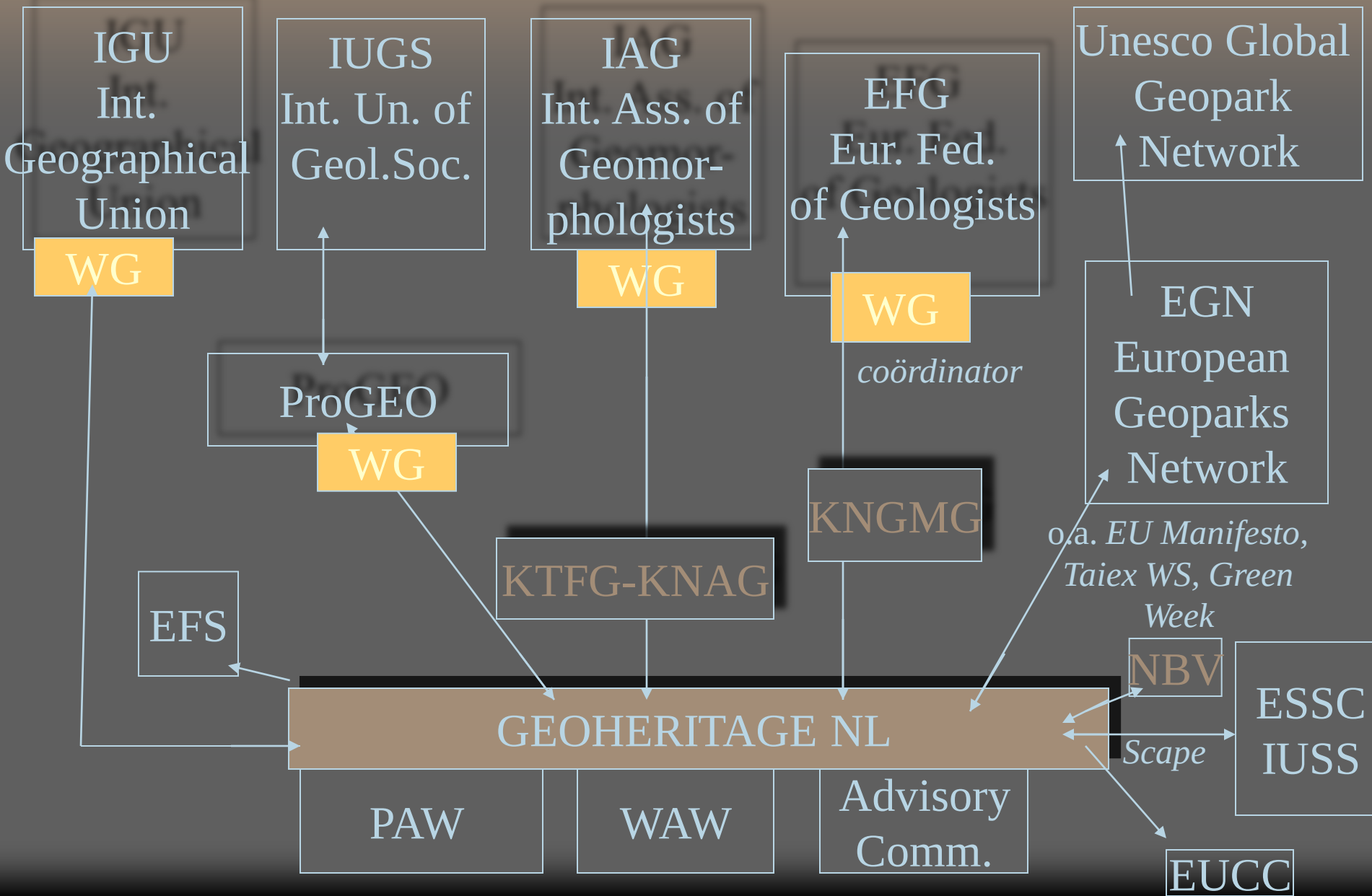

Europees Geopark Network

Europese geoparken anno mei 2013

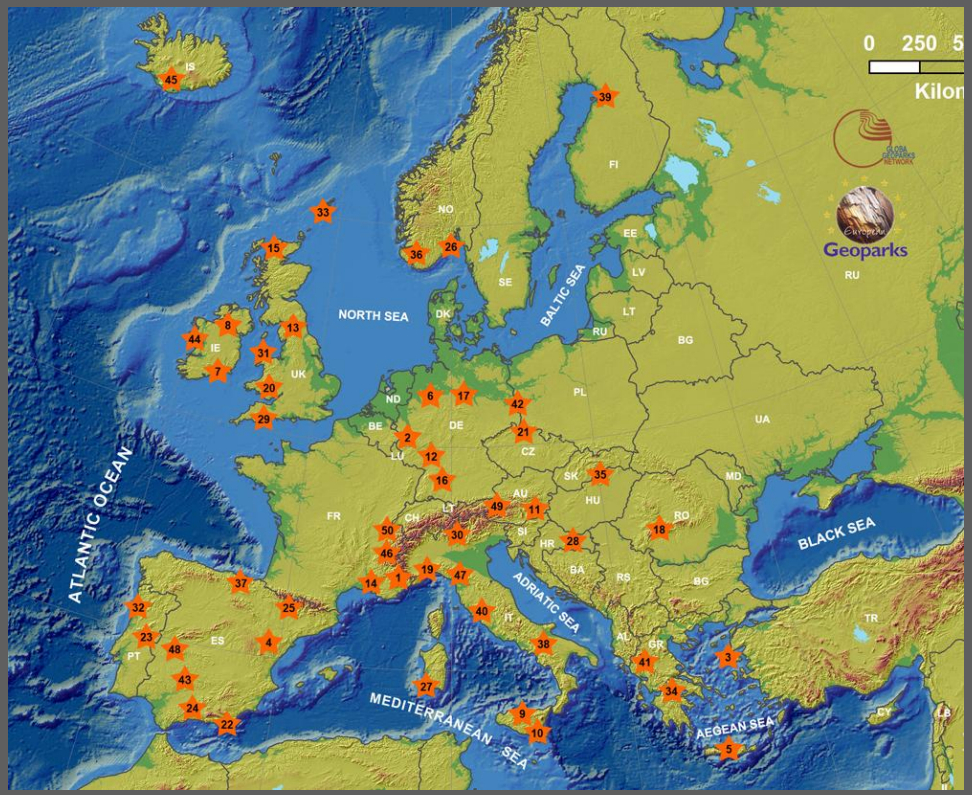

- 2000: start met 4 geoparken
- 2004: meer dan 20 Europese geoparken, het project door Unesco geadopteerd
- 2007: 32 geoparken in Europa, en 20 Global Geoparks buiten Europa

Global Geoparks Network, 2012

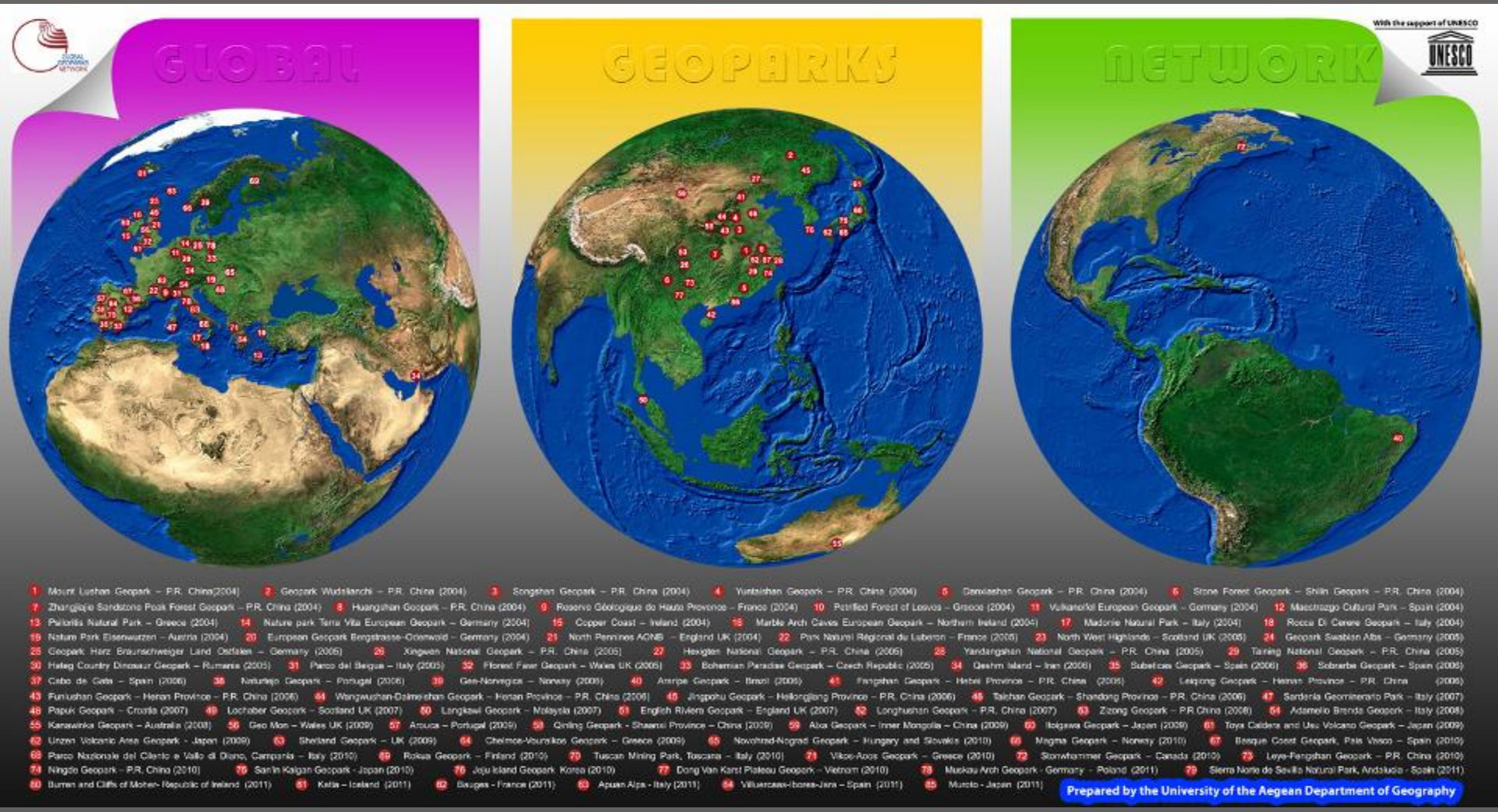

September 2013, eerste Europees geopark in Nederland

- 58 Europese geoparken
- 21 Europese landen
- Europees Geopark De Hondsrug (2006 – 2013)

Noot

De eisen voor deelname zijn strenger geworden, en een aantal parken van het eerste uur is (tijdelijk) afgevallen

Europees Geopark ?
Duurzame regionale ontwikkeling…

Ingang van Marble Arch Cave aan het eind van het toeristen-seizoen

- Het Geopark concept ontstaat uit onvrede over de geringe belangstelling voor aardkundig werelderfgoed bij de Unesco
- Het initiatief heeft zich ontwikkeld tot duurzame economische ontwikkeling van een regio …..

.... met als dragers : landschap, geologie, natuur, cultuur

- Randvoorwaarden
  - een internationaal bijzondere geologie, geomorfologie, bodem en/of landschap
  - een uniek thema
- In samenhang met
  - lokale cultuur
  - geschiedenis van het gebied
  - natuur

Toerisme

Bezoekerscentrum van Marble Arch

- Centraal thema: fraaie kalksteengrot met rivier
- Bezoekerscentrum met expositie over de lokale geschiedenis van de ontdekking van de grotten en speleologie, de geomorfologie en ecologie
- verbod verkoop fossielen & mineralen

Educatie

bijv. **schoolgroepen**

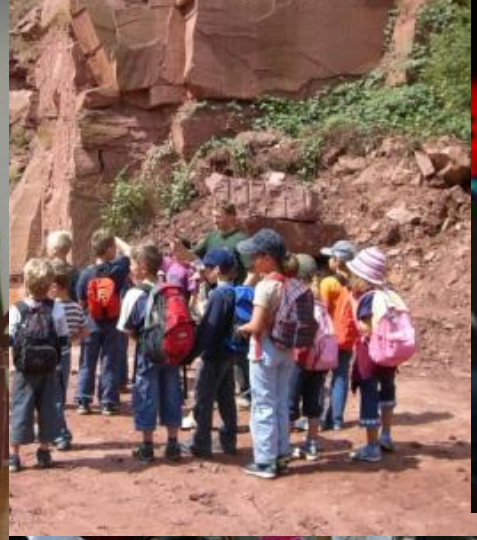

Onderzoek
bijv. voor natuurbeheer

- beheercontracten met boeren voor behoud van de karstmorfologie en kalkminnende planten en dieren
- uitbreiding door aankoop van McMuir Mountain
- start van een herstelproject van het '*blanket bog*' op de flanken van McMuir Mountain
- begeleid met wetenschappelijk onderzoek

De organisatie van een Geopark

- Netwerk van organisaties en groepen:
  regionale ondernemers, natuur- en landschap-organisaties, heemkunde kringen, aardkundige groepen, recreatiesector, scholen

- Management bureau van min. 2 personen
  (inhoudelijk en management expert)

- Het bureau ondersteunt, stimuleert en start projecten

Formele organisatie

- Meestal een aparte stichting
- De organisatie waarbij het bureau formeel is ondergebracht verschilt per geopark bijv.
  - een nationaal landschap (AONB, parc regional),
  - nationaal park
  - geologische dienst
  - universiteit
  - kamer van koophandel
  - historisch museum
  - verenigingen van geowetenschappers, dorpsbewoners
  - …….

Marble Arch Financieel

• geopark operational budget	€ 700,000
• visitor spend in the geopark	€ 310,000
• tourism spend in the region	€ 2,400,000
• local agro-environment schemes	€ 200,000
• direct European Union grants	€ 500,000

Toename bezoekers 25% sinds Europese geopark status

Oppervlak is vertienvoudigd tot 1600 ha

Europees Geoparks Network (EGN)

- om elkaar te stimuleren en te ondersteunen
- om van elkaar te leren
- om samen projecten te starten
- om EU fondsen te verwerven
- omdat het Unesco label helpt bij de verwerving van lokale fondsen
- vanwege het streven naar kwaliteit en het idee van blijvend verbeteren

Wat betekent de netwerk verplichting in de praktijk ?

- verplichte deelname aan de EGN bijeenkomsten 2 * per jaar
- met 2 personen (inhoud, manager)
- gezamenlijke besluitvorming
- het vervullen van taken voor de centrale organisatie

Nationale geopark netwerken

- sinds 2004 zijn er ook nationale geoparken
- bijv. China (> 200), Duitsland (ca. 14),…Japan, Korea, India, Zwitserland, …?

‘Die Zertifizierung eines Geoparks erfolgt auf der Grundlage einer schriftlichen Bewerbung bei der Geschäftsstelle der GeoUnion Alfred-Wegener-Stiftung..’

Kilon
GLOBAL GEOPARKS NETWORK
European Geoparks
NORTH SEA
BALTIC
ADRIATIC SEA
AEGEAN SEA
BLACK SEA
MEDIT
C OCEAN
FI
NO
EE
LV
LT
RU
BG
DK
IE
UK
ND
BE
DE
PL
UA
CZ
LU
SK
HU
MD
AU
CH
LT
SI
HR
RO
BA
RS
BG
IT
AL
GR
TR
ES
PT
CY
LB

Europees Geopark Rivierengebied ?

Voorwaarden voor acceptatie

- Voldoende geokwaliteiten (minimaal 20 geosites)
- Uniek thema
- Bijzondere natuur en cultuurwaarden
- Voldoende infrastructuur – fysiek
- Voldoende geo-toeristische producten en duurzame innovatie
- Voldoende schoolprojecten en onderzoek
- Een management bureau en plan / dragende organisatie
- Financiering voor 4 jaar op orde
- Begrenzing en bescherming op orde

Self-assessment formulier

	Category	Weighting (%)	Self-assessment	Evaluators Estimate
I	Geology and Landscape		1820 /3000	
1.1	Territory	5	780 /1000	
1.2	Geoconservation	20	410 /1000	
1.3	Natural and Cultural Heritage	10	630 /1000	
II.	Management Structures	25	205 /1000	
III	Interpretation and Environmental Education	15	240 /1000	
IV	Geotourism	15	400 /1000	
V	Sustainable Regional Economic Development	10	370 /1000	
Total		100	368 /1000	

Aardkundig waardevolle gebieden met focus op de grote rivieren

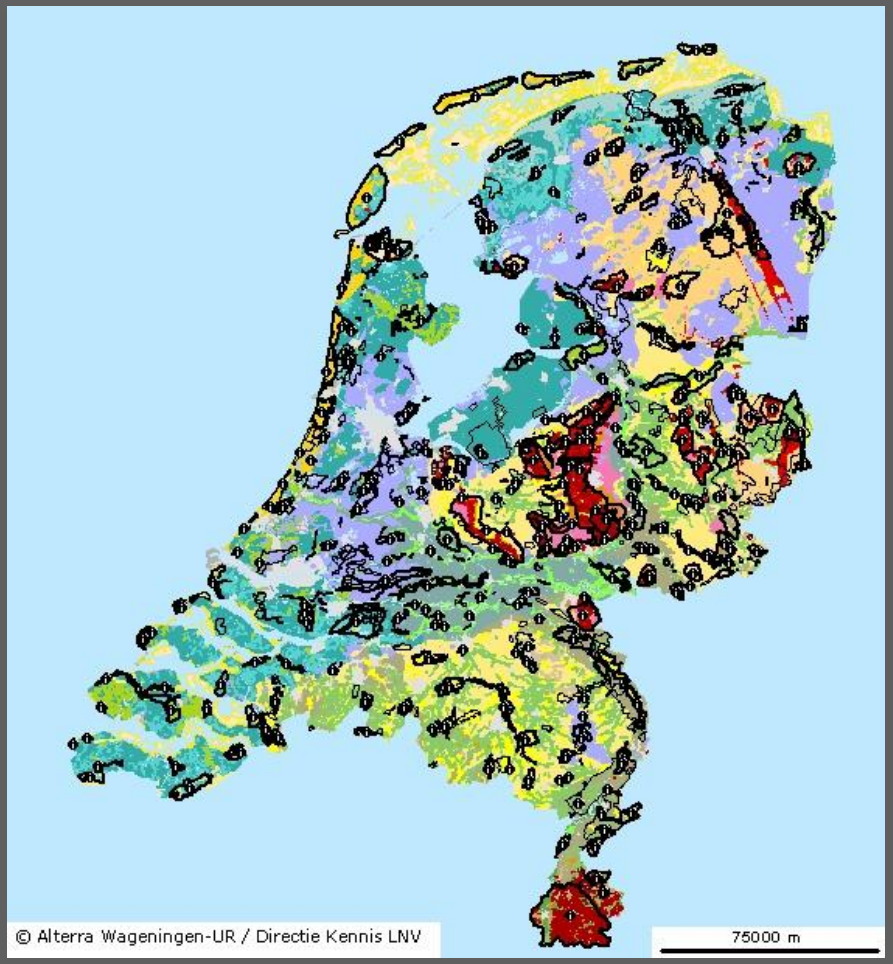

- Biesbosch
- Estuaria
- Linge
- IJssel
- Overijsselse Vecht
- Reest
- Maasterrassen en Maasduinen

Eerste monitoring in 2000

Geosites van Europese kwaliteit minimaal 20 uniek thema

- Thema = Grote Rivieren – bijzonder Europees natuur-cultuur landschap

  - Linge – historische rivierloop, wielen
  - Biesbosch - natuurgebied
  - Rijn
  - Waal
  - IJssel en IJsseldelta
  - Estuaria

Stroomgordels

- verleden
- Romeins
- Middeleeuws
- 19 de eeuw uiterwaarden
- 20ste eeuw: Ruimte voor Rivieren

Geosites van Europese kwaliteit geo en cultuurhistorie - 1

- Donken met prehistorische bewoning
- Romeinse Limes, rol van de Linge
- Vroege Middeleeuws terpen en kerken, Dorestad,
- Oude stadjes
- Dordrecht / stapelrecht
- Ontstaan van Biesbosch – Hoekse en Kabeljauwse twisten
- Geschiedenis van dijken

Geosites van Europese kwaliteit cultuurhistorie - 2

- ontwikkeling van de fruitteelt
- onderdeel waterlinie
- glasindustrie in Leerdam
- steenfabrieken
- WO II
- Landschapschilders – oud naar nu
- 20ste eeuw: zandwinning en vondsten?, Ruimte voor Rivieren

Geosites van Europese kwaliteit natuurwaarden

- Rivier natuur – weide en hooilanden in de uiterwaarden
- Ooievaar, Bever, Ark grote grazers> beesten per regio
- Zwarte populier

Duurzame regionale ontwikkeling

- natuurontwikkeling
- innovatie nieuwe producten > bijv. fruitteelt, waterbeheer = Ruimte voor Rivieren, nieuwe energie (water?)
- duurzaam toerisme (dus grote ontwikkelingen op de juiste plek ingepast, met aandacht voor het karakter van de regio
- vernieuwing in de fruitteelt
- geschiedenis van zandwinning

Samen met de bewoners

- Groep Dirk III
- Ondernemersgroep rond Gepco

Eisen: Onderzoek

- Rijkswaterstaat / Deltares
- Provincies
- Alterra inventarisaties
- Stroomruggen Universiteit Utrecht
- Vechtstudie
- Limes
- Lokale heemkunde kringen
- Lokale natuurgroepen

Toerisme

- Goede infrastructuur paden, maar wel teveel drukte op dijk
- Weinig arrangementen
- Routes, excursies, erg lokale initiatieven > geen coördinatie
- Fietsroutes, weinig wandelen
- Toeristische kaarten

Educatie

- Algemene lesstof
- Hier en daar een paneel
- Excursies?
- Lokale schoolprojecten ?

Bescherming

Bestuurlijk draagvlak ?

- Ondersteuning Rijkswaterstaat
- Gemeenten, Provincie

- Hoe groter : meer afbreukrisico

Conclusie: Europees Geopark Grote Rivierengebied: ja opsplitsen in 3-4 deelgebieden

- Omgeving Linge, Biesbosch, extensie Zeeuwse estuaria
- Omgeving IJssel, Overijsselse Vecht, IJsseldelta (Reest)
- Maasterrassen en Maasduinen

Met dank voor uw aandacht

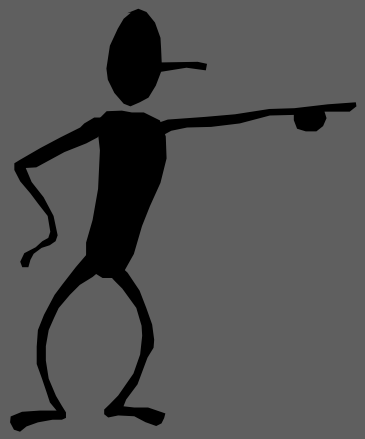

info@geoheritage.nl